

Researcher: Social Science Studies

(2017) Cilt 5, Sayı 10, s. 126-135

RSSS
ISSN:2148-2691

Yatılı Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kendini Kabul Düzeyleri ile Okul Yaşantılarına Dayalı Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Fatma Elif KILINÇ²

Özet

Bu araştırma pansiyonda kalan kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyleri ile okul yaşantılarına dayalı öfke düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için Bolu il merkezinde bulunan Zübeyde Hanım Kız Teknik ve Meslek Lisesi öğrencilerinden pansiyonda kalan öğrenciler çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Çalışma 106 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kendini Kabul Envanteri ve Çok Boyutlu Okul Öfke Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz ve pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun ortanın üstü kendini kabul düzeyinde olduğu, okul yaşantılarına dayalı öfke duygularını da yoğun olarak yaşadıkları belirlenmiştir. Kendini kabul düzeyi ile öfke yaşantısı alt boyutu ve olumlu başa çıkma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Lise öğrencileri
Kendini kabul
Okul öfkesi

Analyzing the Relationship between Self-Acceptance and School Anger Level of Boarding Students of Who Study at Girls' Vocational High School

Abstract

This study was conducted with the aim of ascertaining whether there is a relationship between the self-acceptance levels and school anger of boarding students who study at girls' vocational high school. According to this aim, the sample of the study consisted of 106 students boarding, at Zübeyde Hanım Girls' Vocational High School located in the city center of Bolu. Self Acceptance Inventory for High Schools Form and Multidimensional School Anger Scale were used to collect data. The data of the research was analysed with a descriptive and Pearson correlation analysis. As a result of the research, it has been determined that the majority of the students are at the level of self-acceptance, and

Keywords

High school students
Self-acceptance
School anger

¹ Bu çalışma, 5. Uluslararası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, fekilinc@ybu.edu.tr

they experience intense feelings of anger based on school experiences. There is a significant relationship between self-acceptance level and anger experience subscale and anger coping subscale.

GİRİŞ

Yaşam dönemleri içerisinde ergenlik, bireyin benliğine dönük duygularının en çok değiştiği; bununla birlikte, sağlıklı bir kişilik gelişimi için kendini kabul edebilmenin önem kazandığı kritik bir dönemdir. Bu dönem, biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sona ermesiyle buluş çağına erme ve toplumsal yaşamda sorumluluk alma dönemi olan yetişkinlik döneminin başlangıcı arasında kalan bir gelişim sürecidir (Koç, 2004). Bu süreçte kritik geçişler, sosyal, bilişsel ve duygusal tepkiler görülmekle birlikte fiziksel olarak da olgunlaşma hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir (Naik, 2015). Ergenlik dönemi özellikleri insan yaşamının diğer dönemlerine göre farklı bir şekilde yaşanmaktadır. Bu dönemde çocuk, dünyaya ve yaşam koşullarına, kendine özgü bir şekilde uyum sağlar (Abalı, 2004). Gelişimsel kriz yaşanma potansiyeli olan bir devre olması nedeni ile kimlik geliştirme süreci içinde bulunan ergenler yoğun içsel çatışmalar yaşarlar (Huli, 2014). Bir yandan toplumsal değerlerle bütünleşip toplum tarafından kabul görmek isterken, diğer yandan da kendini diğerlerinden ayrı bir varlık, bir birey olarak topluma kabul ettirmek isterler (Romeo, 2013). Çevresine uyum sağlama, benliğini sürdürebilme ve kendini gerçekleştirme çabası içinde olan genç (Basaran, 1992; Geçtan, 1993) aslında kendini kabullenme çabasıdır. Kişinin kendini kabullenmesi, duygusal ve bilişsel yaşantılarının farkında olmasıdır (Süleymanoğlu, 1994). Kendini-kabul kavramı, kendine-güven ve kendine-saygı gibi diğer iki kavramla birlikte kişinin kendi benliğine karşı geliştirdiği olumlu bir tutumu ifade etmektedir. Fakat kendini kabul kavramında diğer iki kavrama kıyasla daha kapsamlı, daha olgun ve hatta çok daha iddiasız bir benlik söz konusudur (Kılıççı, 1985). Kuzgun (1973)'e göre kendini kabul, kendini kusurlu ve eksik yanlarına rağmen kabul edebilme, eksik ve kusurlu yönlerinin bilincinde olma ve bunları da kişiliğin olumlu yönleri gibi kabullenebilme şeklinde tanımlanmaktadır. Kendini tanıma ve kabul etme, bireyin duygu ve düşüncelerinin, istek ve ideallerinin, güçlü ve zayıf yanlarının farkına varma ve bu doğrultuda davranışlarını kontrol etme demektir (Hökelekli, 2007). Ancak kendini kabul etmede bireysel farklılıklarla ortaya çıkan koşulsuz kendini kabul de ergenin davranışlarını kontrol etmede sorunlara yol açmaktadır (Vasile, 2013). Özellikle ergenlik döneminde yeni bir durumla karşılaşıldığında heyecan ve korku ortaya çıkabilir. Heyecan dengesi tam oluşmayan ergenlerin duygularının kontrolü de zor olmakta (Kulaksızoğlu, 2004) ve bu da kolaylıkla öfkelenmelerine neden olmaktadır. Öfke yaşantısının en yoğun olduğu ergenlik döneminde ergen sürekli olarak çevresi ile özellikle de aile ile mücadele etmekte ve bağımsız olmak istemektedir. Bu dönemde yaşanan öfke çoğunlukla, aile içinde öfke patlamaları şeklinde ani ve sert olmaktadır (Bauman ve Riche, 1997). Bunun yanında gelişimsel zorluklar da ergenin öfke ve saldırganlık duyguları yaşamasına neden olabilmektedir (Campano ve Munakata, 2004; Orpinas, Murray ve Kelder, 1999). Özellikle sosyal destekten yoksun olma, aileden uzakta kalma ergende öfke ve saldırganlık davranışlarını daha yoğun yaşamalarına neden olmaktadır. Öğrencilerde görülen yoğun öfke ve düşmanlık da okulda potansiyel şiddetin önemli belirleyicilerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Çivitçi, 2011 b). Öfke ile zorbalık ve saldırgan davranışlar arasında güçlü bir ilişki görülmektedir. Öfke öğrencilerin kontrol etmede en çok güçlük çektikleri duygulardan biri olarak okul ortamında sıklıkla baş etmek zorunda kalınan bir duygudur (Lewis, 1993; Furlong, Morrison ve Pavelski, 2000). Ergenlik döneminde henüz kendi duygularını kontrol etmede, kendini tanıma ve kabul etmede sorun

yaşayan öğrenciler öfke duygusunu kontrol etmede de sıkıntı yaşamaktadırlar. Ergenlik döneminde başarılması gereken gelişim ödevlerinin, gerçekleştirilmesi amaçlanan ideallerin, yaşanan kaygıların ve duyguların başarılı bir şekilde kontrol etmenin ergenlerin benliklerini tanımaları ve kabul etmeleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Kişilik arama çabası olarak tanımlanabilecek ergenlik döneminde öğrencilerin karşılaştığı değişimler ve etkileşimler onun yaşamını olumsuz etkilemektedir. İçinde yaşadığı çevrenin ergene güven vermesi ve destek olması kendini kabul ve davranışlarını kontrol etme açısından önem arz etmektedir. Özellikle ergenliğin erken dönemlerinde, aile desteğinden uzakta ortaöğretime devam etmek zorunda kalan ergenler, yaşlarına göre daha az kendini kabul ve daha yoğun öfke ve saldırganlık davranışları göstermektedir. Bu dönemde öğrencilerin kendini tanıma ve okul yaşantılarına dayalı öfke duygularını kontrol etme arasındaki ilişkinin incelenmesiyle okullarda yaşanabilecek istenmeyen durumlara yönelik önlemler alınması sağlanabilecektir. Bu nedenle araştırmada pansiyonda kalan kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyleri ile okul ortamındaki yaşantılarına dayalı öfkelerinin duyuşsal, bilişsel ve davranışsal boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılmaktadır (Büyüköztürk vd. 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Bolu il merkezinde bulunan Zübeyde Hanım Kız Teknik ve Meslek Lisesi öğrencilerinden pansiyonda kalan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerden % 25.5'inin birinci sınıf, % 2.4'ünün ikinci sınıf, % 19.8'inin üçüncü sınıf ve % 27.4'ünün de dördüncü sınıfa devam ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerden % 5.7'si tek çocuk, % 22.6'sı iki çocuk, % 35.8'i üç çocuk, % 18.9'u dört çocuk ve % 17'si beş ve üzeri çocuktur. Anne yaş aralıklarının ağırlıklı olarak 36-40 yaş (% 51.9) ve 41 yaş ve üzeri yaş (% 30.2) arasında bulunduğu, baba yaş aralıklarının ise 36-40 (30.2) ve 41 yaş ve üzeri (% 59.4) arasında bulunduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin çoğunluğu % 69.8 ilkokul mezunu ve % 15.1'i ortaokul mezunudur. Babaların öğrenim durumuna bakıldığında ise % 54.7'sinin ilkokul, % 22.6'sının ortaokul, % 15.1'inin lise ve dengi okulda öğrenim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin annelerinin % 90.6'ı çalışmazken, babalarının % 74.5'i çalışmaktadır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Kendini Kabul Envanteri

Kendini Kabul Envanteri, bireylerin benliklerine karşı geliştirdikleri öznel tutumları hakkında bilgi edinmek amacıyla, Kılıççı (1980) tarafından geliştirilmiştir. Envanterin lise öğrencilerine yönelik olan formu ise Temuge tarafından (1987) geliştirilmiştir. Envanterin orijinal formundan ayrılan en önemli yanı sadece ergenlik çağının gelişim görevleri yönünden henüz başarılmamış davranış ve tutumlarla ilgili olan 10 maddenin çıkartılmış olmasıdır. Bu nedenle envanterin bu formu 116 soruluk olup daha yalın bir cevap kağıdıyla kullanılmaktadır (Akın ve Ceyhan, 2005). Kendini kabul envanterinin ruh sağlığı

uzmanlarınca sağlıklı kişilik özelliği sayılabilecek biçimde düzenlenmiş "Uyum Anahtarı" bulunmaktadır. Bu anahtarla "Sağlıklı Kendini Kabul" ve "Çarpık Kendini Kabul" puanları elde edilebilmektedir (Kılıççı, 1985). Büyük gruplar üzerinde yapılacak araştırmalarda sadece "Sağlıklı Kendini Kabul" puanının yeterli olabildiğinden araştırmada sağlıklı kendini kabul puanı kullanılmıştır. Kendini kabul envanterinden elde puanların yorumunda araştırmaya katılan öğrencilerin aldıkları puanların yüzdelik normları çıkartılmış ve bu doğrultuda yorum tablosu hazırlanmıştır. Güvenirlik çalışmaları kapsamında, envanterin lise 1., 2. ve 3. sınıflarında okuyan toplam 114 öğrenciye iki hafta arayla uygulanması sonucunda elde edilen güvenirlik katsayısı 0,74 olarak bulunmuştur. (Akın ve Ceyhan, 2005). Araştırmada 106 öğrencinin kendini kabul envanteri toplam puanları güvenirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur.

Çok Boyutlu Okul Öfke Ölçeği

Araştırmada okul öfke düzeyini belirlemek için Furlong, Smith ve Bates (2002) tarafından geliştirilen ve Çivitçi (2007) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Çok Boyutlu Okul Öfke Ölçeği (ÇOÖÖ) kullanılmıştır. ÇOÖÖ dört alt ölçekten (öfke yaşantısı, düşmanlık, yıkıcı ifade ve olumlu başa çıkma) ve toplam 37 maddeden oluşmaktadır. Seçeneklere verilen yanıtların puanları toplanarak her alt ölçek için bir toplam puan elde edilmektedir. Ayrıca toplam bir puan elde edilmemektedir. Alt ölçeklerden alınan puanlar arttıkça öfke yaşantısı, düşmanlık, yıkıcı ifade ve olumlu başa çıkma düzeyi de artmaktadır. ÇOÖÖ'nin güvenirlik çalışmasında, Cronbach alfa katsayıları Öfke Yaşantısı alt ölçeği için .80, Düşmanlık alt ölçeği için .79, Yıkıcı İfade alt ölçeği için .78 ve Olumlu Başa Çıkma alt ölçeği için .60 olarak bulunmuştur (Çivitçi, 2007; Çivitçi, 2011 a; Çivitçi, 2011 b). Bu çalışma kapsamında elde edilen Cronbach Alfa katsayıları da Öfke Yaşantısı alt ölçeği için .73, Düşmanlık alt ölçeği için .77, Yıkıcı İfade alt ölçeği için .79 ve Olumlu Başa Çıkma alt ölçeği için ise .64'dür.

Verilerin Analizi

Pansiyonda kalan kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyleri ile okul yaşantılarına dayalı öfke düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla elde edilen veriler SPSS 18.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin kendini kabul düzeyleri ile çok boyutlu okul öfke ölçeği alt boyutlarından elde edilen puanlar üzerinde betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin kendini kabul düzeyleri ile çok boyutlu okul öfke ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçlarına ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

Öğrencilerin kendini kabul puanlarına ilişkin istatistikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Kendini Kabul Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	N	En Düşük	En Yüksek	\bar{x}	S
Kendini Kabul Düzeyi	106	19	95	60.15	20.74

Tablo 1’de sonuçlara bakıldığında kendini kabul envanterinden alınan en düşük puanın 19, en yüksek puanın ise 95 olduğu, kendini kabul puanları ortalamasının ise 60.15 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin kendini kabul puanlarına göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Kendini Kabul Puanlarına Göre Dağılımı

Kendini kabul düzeyi	N	%
Düşük	20	18.9
Ortanın altı	22	20.8
Orta	20	18.9
Ortanın üstü	23	21.7
Yüksek	21	19.8
Toplam	106	100.0

Tablo 2’de öğrencileri kendini kabul envanterinden aldıkları puanlara göre kendini kabul düzeylerine bakıldığında öğrencilerin % 18.9 ile düşük, % 20.8 ile ortanın altı, % 18.9 ile orta, %21.7 ile ortanın üstü ve % 19.8 ile ise yüksek kendini kabul düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun % 21.7 ile ortanın üstü kendini kabul düzeyinde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte tüm oranların birbirine yakın olduğu da görülmektedir.

Öğrencilerin çok boyutlu okul öfke ölçeği alt boyut puanlarına ilişkin istatistikler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Çok Boyutlu Okul Öfke Ölçeği Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

	N	En Düşük	En Yüksek	\bar{x}	S
Öfke Yaşantısı	106	19	56	45.56	7.60
Düşmanlık	106	6	24	14.10	4.40
Yıkıcı İfade	106	9	34	18.92	5.07
Olumlu Başa çıkma	106	11	29	17.67	3.85

Tablo 3’de Çok Boyutlu Okul Öfke Ölçeğinin alt boyutlarının sonuçlarına bakıldığında Öfke Yaşantısı alt boyutundan alınan en düşük puanın 19, en yüksek puanın ise 56 olduğu görülmektedir. Öfke Yaşantısı puanlarının ortalamasının ise 45.56 olduğu görülmektedir. Öfke yaşantısı alt boyutu öfkenin duyuşsal boyutuna yöneliktir ve öfkeye yol açabilecek öğretmen ve akran davranışlarını içeren hipotetik durumlara ilişkin öfkenin yoğunluğunu ölçmektedir. Elde edilen sonuç öğrencilerin okul yaşantılarına dayalı öfke duygularının yoğun olarak yaşandığını ortaya koymaktadır.

Düşmanlık alt boyutunda en düşük puan 6 iken, en yüksek puan 24 ve alınan ortalama puan da 14.10’dur. Bu alt boyut öfkenin bilişsel boyutuna yöneliktir ve okula ilişkin

düşmanca olumsuz tutum ve inançların düzeyini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda elde edilen sonuç öğrencilerin okula ilişkin orta düzeyde düşmanca tutum ve inancı olduğunu göstermektedir.

Yıkıcı ifade alt boyutunda ise en düşük puan 9, en yüksek puan 34 ve ortalama puan 18.92'dir. Öfkenin fiziksel ya da sözel olarak saldırgan ifade biçimlerini ölçmeyi amaçlayan bu boyut öfkenin davranışsal boyutuna yöneliktir. Bu boyuta ilişkin sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin aldıkları ortalama puanın orta düzeyde sözel ya da saldırgan ifade biçimlerini kullandığı şeklinde yorumlanabilir.

Olumlu Başa Çıkma alt boyutundan alınan en düşük puan 11, en yüksek puan 29 ve ortalama puan da 17.67 olarak belirlenmiştir. Öfkenin sosyal olarak daha kabul edilebilir ifade biçimlerini ölçen bu boyutta elde edilen sonucun orta düzeyde ortalama puana sahip olması öğrencilerin öfkelerini kontrol etmede olumlu başa çıkma yolunu sıklıkla tercih etmediklerini göstermektedir.

Kendini kabul düzeyi ile çok boyutlu okul öfke ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan analiz sonuçları aşağıda bulunmaktadır. Tablo 4'de kendini kabul düzeyi ile öfke yaşantısı alt boyutu arasındaki ilişki verilmektedir.

Tablo 4. Kendini Kabul Düzeyi ile Öfke Yaşantısı Alt Boyutu arasındaki korelasyon

	N	\bar{x}	S	r	r ²	p
Kendini Kabul	106	60.15	20.74	0.214	0.045	.027*
Öfke Yaşantısı	106	45.56	7.60			

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde pansiyonda kalan yatılı kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyi ile öfke yaşantısı alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, r=214, p<.05.

Tablo 5'de kendini kabul düzeyi ile düşmanlık alt boyutu arasındaki ilişki verilmektedir.

Tablo 5. Kendini Kabul Düzeyi ile Düşmanlık Alt Boyutu arasındaki korelasyon

	N	\bar{x}	S	r	r ²	p
Kendini Kabul	106	60.15	20.74	0.141	0.019	.150
Düşmanlık	106	14.10	4.40			

Tablo 5 incelendiğinde pansiyonda kalan yatılı kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyi ile düşmanlık alt boyutu arasında anlamlı olmayan, düşük düzeyde negatif bir ilişki olduğu görülmektedir, r=141, p>.05.

Tablo 6'da kendini kabul düzeyi ile yıkıcı ifade alt boyutu arasındaki ilişki verilmektedir.

Tablo 6. Kendini Kabul Düzeyi ve Yıkıcı İfade Alt Boyutu arasındaki korelasyon

	N	\bar{x}	S	r	r ²	p
Kendini Kabul	106	60.15	20.74	.042	.001	.667
Yıkıcı İfade	106	18.92	5.07			

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin kendini kabul düzeyi ile yıkıcı alt boyutu arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=0.042$, $p>.05$. Ancak bu ilişkinin anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 7'de kendini kabul düzeyi ile öfke yaşantısı alt boyutu arasındaki ilişki verilmektedir.

Tablo 7. Kendini Kabul Düzeyi ile Olumlu Başa Çıkma Alt Boyutu arasındaki korelasyon

	N	\bar{x}	S	r	r ²	p
Kendini Kabul	106	60.15	20.74	.119	.014	.022*
Olumlu Başa Çıkma	106	17.67	3.85			

* $p<.05$

Tablo 7'de öğrencilerin kendini kabul düzeyi ile olumlu başa çıkma alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=0.119$, $p<.05$.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmadan elde edilen ilk bulguya göre pansiyonda kalan kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul envanterinden aldığı puan ortalamasının 60.15 olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin kendini kabul puanlarına göre dağılımlarına bakıldığında tüm oranların birbirine yakın olduğu gözlenirken çoğunluğunun % 21,7 ile ortanın üstü kendini kabul düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu sonuç pansiyonda kalan kız öğrencilerin içinde bulunduğu ortamın akran grubunda kendini kabul ettirmeyi kolaylaştıracağı düşünüldüğünde kendini kabulü olumlu etkileyebileceği olarak yorumlanabilir. Karahan (1996), lise öğrencilerinin kendini kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi adlı araştırmasında kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyinin diğer liselere gidenlerin düzeyinden düşük olduğunu ortaya koymuştur. Kutluğ (2007) çocuk gelişimi eğitimi ile okul öncesi öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk ve kendini kabul düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yaptığı araştırmasında benzer bir sonuç olarak öğrencilerin çoğunluğunun % 21,2 ile orta kendini kabul düzeyinde olduğunu bulmuştur.

Araştırmadan elde edilen diğer bulgu öğrencilerin çok boyutlu okul öfke ölçeği alt boyut puanlarına ilişkin değerler ve ortalamadır. Alt boyut puanları incelendiğinde öfke yaşantısı alt boyutundan öğrencilerin okul yaşantılarına dayalı duygularını yoğun olarak yaşadığı görülmektedir. Bu durum pansiyonda kalan öğrencilere kendilerini kanıtlayabilecekleri, ortaya koyabilecekleri ortamların yetersizliği ile öğrencilerin kendilerini tanımalarına yeterli fırsat verilmemesinden kaynaklanabilir. Öfkenin duyuşsal boyutunu içeren bu alt boyut okul

yaşantıları doğrultusunda öfkeye yol açan durumlara yönelik ortaya çıkmaktadır (Boman, 2003; Kassinove ve Sukhodolsky, 1995). Düşmanlık alt boyutunda öğrencilerin okula ilişkin orta düzeyde düşmanca tutum ve inancı olduğu gözlenmektedir. Bu da diğer kişilere karşı olumsuz inanç ya da davranışı yansıtmaktadır (Lewis, 1993). Ede edilen sonucun öğrencilerin okul ortamında ihtiyaç duydukları yakın ilişkilerin geliştirilmemesi ergenlerin okul ortamını daha tehdit edici algılayarak okul yaşantılarına ilişkin olumsuz duygularını daha çok tetiklediği söylenebilir. Yıkıcı ifade alt boyutunu ifade eden fiziksel ya da sözel olarak saldırgan ifade biçimlerini öğrencilerin kullandığı gözlenmiştir. Ergenlik dönemindeki bireylerin öfke duyguları ile başa çıkma ve kontrol etme güçlükleri dikkate alındığında saldırganlık ve şiddet davranışı için risk grubunda oldukları düşünülebilir. Okul yaşantılarında öfkenin olumlu ifade biçiminin kullanılmasına yönelik çalışmaların yetersizliği de bu sonuca neden olabilir. Olumlu Başa Çıkma alt boyutundan alınan puanlarda öğrencilerin öfkelerini kontrol etmede bu yolu sıklıkla tercih etmediklerini göstermektedir. Bu durum öfkeye yol açan durumlara ilişkin saldırganca ya da olumlu ve başa çıkma mekanizması ile tepki verilmesini içermektedir (Hamdan-Mansour, Dardas, Nawafleh ve Abu-Asba, 2012). Bu sonuç ile öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarını tanımalarına, akran grubu içinde kabul edilme duygularını yaşamalarına imkan verebilecek olan sosyal ve kültürel faaliyetlerin, buldukları ortamlarda orta düzeyde gerçekleştiriliyor olmasından etkilenebileceği sonucuna varılabilir.

Pansiyonda kalan yatılı kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyi ile çok boyutlu okul öfke ölçeğinin alt boyutları arasındaki ilişki için yapılan analizlere bakıldığında, kendini kabul düzeyi ile öfke yaşantısı alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Buna göre kendini kabul düzeyi yükseldikçe öfkenin yoğunluğu da artış göstermektedir. Ancak determinasyon katsayısı ($r^2=0.04$) dikkate alındığında öfke yaşantısı düzeyindeki toplam varyansın (değişkenliğin) % 4'ünün kendini kabul düzeyinden kaynaklandığı görülmektedir.

Kendini kabul düzeyi ile düşmanlık alt boyutu arasında ise anlamlı olmayan, düşük düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara paralel ve destekler nitelikteki araştırmalara bakıldığında Çivitçi (2011, b) lise öğrencileri ile yaptığı araştırmasında öğrencilerin düşük ve yüksek yalnızlık düzeyi olanlar ile düşmanlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulmamıştır. Kendini kabul düzeyi ile yıkıcı ifade alt boyutu arasında da düşük düzeyde negatif bir ilişki gözlenmiştir. Kesen, Deniz ve Durmuşoğlu (2007) ergenlerin sürekli öfke düzeyleri arttıkça saldırganlık düzeyleri de artmakta olduğunu ortaya koymuştur. Kendini kabul düzeyi ile olumlu başa çıkma alt boyutu arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olması ise kendini kabul düzeyi yükseldikçe, öfkenin daha kabul edilebilir ifade biçimlerinin de artması olarak yorumlanabilir. Meier, Wilkowski ve Robinson (2008) araştırmasında bilişsel müdahale programları ile öfke ve saldırgan davranışların azaldığını ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, Bolu il merkezinde pansiyonda kalan kız meslek lisesi öğrencilerinin kendini kabul düzeyleri ile Çok Boyutlu Okul Öfke Ölçeği alt boyut puanları ve bu iki değişken arasındaki ilişki incelendiğinde ergenlik çağındaki bireylerin kendini kabul düzeylerinin yüksek olması önem arz etmektedir. Özellikle ailelerinden ayrı olarak zamanlarının büyük bir bölümünü okulda ve pansiyonda geçiren ergenlik dönemindeki bu öğrenciler için okul önemli bir yaşam alanıdır. Öfkenin nedeni içinde yaşanan koşullarla ilişkilidir (Harris, 2001) pansiyonda kalan ergenlerin, yatılı kalma durumları yaşadıkları

koşulları farklılaştırmakta ve bu da öfkeli ve saldırgan tepkiler vermelerine neden olmaktadır. Özellikle, kendini kabul düzeyi düşük, ilgiden yoksun ve hassas gruplarda, düşmanlık ve saldırganlık düzeyinin yüksek olması (Furlong, Smith ve Bates, 2002) bu öğrencilerin ihtiyaçlarının tespit edilerek gerekli müdahalelerin yapılmasını gerektirmektedir. Okul ortamındaki yaşantılara dayalı oluşabilecek öfke duygularının azaltılması, bireyin kendini tanıması ve kendini kabul düzeyinin yüksek olması ile de desteklenebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abalı, O. (2004). *Ergenlik Dönemi ve Sorunları*. İstanbul: Epsilon Yayınları,
- Akın, Y.D. ve Ceyhan, E. (2005). Resmi ve özel genel lise öğrencilerinin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyleri açısından kendini kabul düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 69-88.
- Bauman, L. ve Riche, R. (1997). *The Ten Most Troublesome Teen-age Problems and How to Solve Them*. Toronto, ON: Carol Publishing Group.
- Boman, P. (2003). Gender differences in school anger. *International Education Journal*, 4 (2), 71-77.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, E. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Campano, J. P. ve Munakata, T. (2004). Anger and aggression among Filipino students. *Adolescence*, 39 (156), 757-764.
- Çivitçi, N. (2007). Çok boyutlu okul öfke ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 99-109.
- Çivitçi, N. (2011 a). Lise öğrencilerinde okul öfkesinin yordayıcıları olarak okula yabancılaşma ve algılanan sosyal destek. *İlköğretim Online*, 10 (3), 861-871.
- Çivitçi, N. (2011 b). Lise öğrencilerinde okul öfkesi ve yalnızlık. *Türk Psikolojik Danışman ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 18-29.
- Furlong, M., Morrison, G., ve Pavelski, R. (2000). Trends in school psychology for the 21st century: Influences of school violence on professional change. *Psychology in the Schools*. 37(1), 81-90.
- Furlong, M., Smith, D. ve Bates, M. (2002). Refinement of the multidimensional school anger inventory: Further construct validation, extension to female adolescents and preliminary norms. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 20 (1), 46-65.
- Geçtan, E. (1993). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*, 9. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hamdan-Mansour, A.M., Dardas, L.A., Nawafleh, H., ve Abu-Asba, M. H. (2012). Psychosocial predictors of anger among university students. *Children and Youth Services Review*. 34 (2), 474-479.
- Hökelekli, H. (2007). Bir değer: Kendini bilmek ve kendini kontrol etmek. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1 (1), 69-75.

- Huli, P.R. (2014). Stress management in adolescence, *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 2(7), 50-57.
- Kılıççı, Y. (1985). Kendini kabul kavramı üzerine bir ölçme değerlendirme denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 129-140.
- Karahan, T.F. (1996). Lise öğrencilerinin kendini kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kassinove, H. ve Sukhodolsky, D. G. (1995). Anger disorders: Basic science and practice and practice issues. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 18 (3), 173-205.
- Kesen, N. F., Deniz, M. E. ve Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme yurtları üzerinde bir araştırma. *S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 353 – 364.
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 231-256.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik Psikolojisi*. 6. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kutluğ, Y. (2007). Çocuk gelişimi eğitimi ile okul öncesi öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk ve kendini kabul düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü,
- Kuzgun, Y. (1973). Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi, *Hacettepe Sosyal ve Beseri Bilimler Dergisi*, 5 (1), 57-70.
- Lewis, M. (1993). The development of anger and rage. In R. A. Glick & S. P. Roose (Eds.), *Rage, power, and aggression* (pp. 148–168). New Haven, CT: Yale University Press.
- Meier B, Wilkowski, B. ve Robinson M. (2008). Bringing out the agreeableness in everyone: Using a cognitive self-regulation model to reduce aggression. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44, 383–1387.
- Naik, U. (2015). Magnitude of Mental Health Problems in Adolescence. In M. Mehta- R.Sagar (Eds.), *A Practical Approach to Cognitive Behaviour Therapy for Adolescents* (pp.3-20). NY: Springer.
- Orpinas, P., Murray, N. ve Kelder, S. (1999). Parental influences on students' aggressive behaviors and weapon carrying. *Health Education and Behavior*, 26 (6), 774-787.
- Romeo, R.D. (2013). The teenage brain: the stress response and the adolescent brain, *Current Directions in Psychological Science*, 22(2), 140–145.
- Süleymanoğlu, B. (1994). Psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitiminin kendini kabul düzeyine etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vasile, C. (2013). An evaluation of self-acceptance in adults, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 78, 605 – 609.